

УДК 711.4

*асистент Міщенко О.Д.
доцент Чередніченко П.П.*

Київський національний університет будівництва і архітектури

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МІСТ

Анотація. Розглянуто навчальний посібник д.т.н., професора Ключниченко Є.Є. «Управління розвитком міст», виданий для студентів спеціальності «Міське будівництво і господарство».

Ключові слова: місто, житло, містобудівний розвиток, містобудівні заходи, база розвитку міст, державне управління в сфері містобудування, адміністративне управління містом, містобудівні вирішення, місторегулювальна документація, генеральний план міста.

У видавництві Київського національного університету будівництва і архітектури у 2015 році вийшов в світ навчальний посібник дійсного члена Української Академії архітектури, Заслуженого економіста України, д.т.н., професора, завідувача кафедри міського господарства КНУБА Ключниченко Є.Є. «Управління розвитком міст» [1].

Посібник рекомендований до видання вченою радою університету. Його рецензентами виступили: д.т.н., професор кафедри міського будівництва КНУБА Сингаївська О.І., д.т.н., доцент, завідувач кафедри будівництва ВСП ПО КНУБА Омеляненко М.В. та д.т.н., професор, завідувач кафедри архітектури та міського будівництва ПНТУ імені Юрія Кондратюка Семко О.В.

В посібнику викладено головні проблеми та передумови сталого розвитку міст в Україні, основи державного регулювання у сфері містобудування, законодавчо-нормативної бази та містобудівної документації в управлінні розвитком та забудовою міст. Він призначений для студентів спеціальності «Міське будівництво і господарство» вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації при вивченні дисципліни «Управління розвитком міст». Може бути корисним і для студентів спеціальності «Містобудування» та широкого кола фахівців зайнятих у багатогалузевій містобудівній діяльності.

В даному посібнику автор використав одинадцять законодавчих актів України, дві Постанови Кабінету Міністрів України, п'ять ДБН України та біля сорока монографій, навчальних посібників та наукових статей різних авторів. Серед них роботи Авдотїна Л.М., Безлюбченко О.С., Білоконя Ю.М., Бистрякова І.К., Владимірова В.В., Дьоміна М.М., Завального О.В., Ксеневича М.Я., Мерфі Р., Нудельмана В.І., Осітнянка А.П., Паламарчук В.М., Плешкановської А.М., Посацького Б.С., Фоміна І.О. та ін. В їх числі також сім

робіт автора посібника. Зрозуміло автор використав і свій практичний досвід в період роботи в науково-дослідних і проектних інститутах України.

У вступній частині посібника автор підкреслює, що на новому етапі розвитку України складаються передумови підвищення соціально-економічної спрямованості розвитку і забудови міст, формування повноцінного життєвого середовища з урахуванням конкретних умов кожного міста, нового соціального устрою держави й економічних реформ. Саме на пошук ефективних засобів управління розвитком міст має бути спрямована сучасна містобудівна політика з урахуванням потреб населення, величини й активності розвитку міст, економічних та ресурсних можливостей, екологічної ситуації, місцевих традицій.

Знання студентів спеціальності «Міське будівництво і господарство» з дисципліни «Управління розвитком міст» є невід'ємною складовою комплексу професійних знань, умінь і навичок, потрібних для вирішення цих проблем.

Автор виразив надію, що викладені положення стосовно основних напрямів і методів удосконалення містобудівної діяльності в сучасних умовах, техніко-економічного обґрунтування проектних вирішень, управління розвитком та забудовою міст зроблять це видання цінним практичним посібником у навчальному процесі вищих навчальних закладів України архітектурно-будівельного профілю, а також буде корисним широкому колу спеціалістів, зайнятих в багатогалузевій містобудівній діяльності.

В першому розділі «Основні проблеми та передумови розвитку міст в Україні» розкрито сучасне поняття міста і житла, процеси містоутворення, повсякчасного оновлення і розвитку міст і населених пунктів, спектр наукових знань, на основі яких слід ці процеси вивчати і аналізувати.

Автор підкреслює, що в основі розвитку міст лежать три найважливіші соціальні категорії: праця, побут і відпочинок населення. Тут же розкриває ці категорії. Також розкриває далі і поняття розвиток міст, як процес безперервний, тривалий, пов'язаний зі змінами їх соціально-економічної основи, демографічної структури, екологічних факторів і умов, а управління цим процесом, як пошук компромісів і постійної адаптації до нових конкретних умов, з одного боку, і одночасно – вирішення глобальних проблем людської спільності, з іншого.

Подано автором також особливі проблеми, які виникають у розвитку депресивних міст і депресивних територій, які не мають умов розвитку на прикладі різних країн, в тому числі і нашої.

Розглянуто сучасний стан розвитку міст України та завдання його вдосконалення в різних аспектах з врахуванням соціально-економічних передумов містобудівного розвитку в Україні.

В цьому ж розділі розглянута соціально-економічна база розвитку міст і головні містобудівні чинники, які визначають перспективи розвитку міст і динаміку їх чисельності, вплив ресурсних обмежень на умови розвитку міст і ресурсозаощаджувальні заходи.

Другий розділ присвячено державному регулюванню у сфері містобудування.

Автор відмічає, що сучасні умови і перспективи розвитку міст зумовлюють необхідність переоцінки пріоритетів і визначення нових напрямків для подальших глобальних перетворень, корінних змін в організації містобудівного процесу. Містобудування визначає перспективи розвитку та удосконалення матеріально-просторового середовища у масштабах країни, регіонів, областей, населених пунктів.

Державне регулювання у сфері містобудування, відмічає автор, полягає в:

- аналізі стану містобудування, прогнозуванні його розвитку;
- підготовці, затвердженні та реалізації державних, регіональних і місцевих містобудівних програм, містобудівної документації, регіональних та місцевих правил забудови;
- раціональному розміщенні будівництва житлових, громадських, виробничих та інших об'єктів, формуванні містобудівних ансамблів і ландшафтних комплексів, зон відпочинку та оздоровлення населення;
- створення соціальної, інженерної і транспортної інфраструктури територій та населених пунктів;
- організації захисту життєвого та природного середовища від шкідливого впливу техногенних соціально-побутових факторів, небезпечних природних явищ;
- проведенні експертизи містобудівної документації та комплексної державної експертизи проектів конкретних об'єктів;
- розробці і затвердженні державних стандартів, норм і правил;
- контролі за дотриманням вимог щодо охорони культурної спадщини та збереженні традиційного характеру середовища населених пунктів;
- ліцензуванні спеціальних видів робіт у проектуванні та будівництві.

Відмічається, що державне регулювання у сфері містобудування здійснюється Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого та регіонального самоврядування, а також уповноваженими органами з питань містобудування та архітектури.

Методичне керівництво та нормативне забезпечення діяльності управління здійснюється Мінрегіонбудом України, який у процесі виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими підрозділами державних

адміністрацій, представницькими органами та органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами й організаціями, об'єднаннями громадян.

Сучасний стан нормативної бази у сфері містобудування, яка в цілому складається з нормативних документів різного статусу і рівня, включаючи законодавчі та підзаконні акти (постанови уряду, директиви та нормативні вимоги міністерств та відомств), рішення місцевих органів влади з питань містобудування, характеризується невпорядкованістю і в деякій мірі суперечністю. Автор проводить відповідний аналіз цієї проблеми.

В цьому ж розділі розглядається законодавство України у сфері містобудування, яке складається з Конституції України, містобудівного кодексу України та законодавчих та нормативно-правових актів. Розглянуто також авторські права на твори архітектури (у т.ч. містобудівні проекти), які захищаються (поряд з іншими творами) відповідними законами України.

Приділено увагу стратегії забезпечення сталого (збалансованого) розвитку міст, адміністративному управлінню містом, управлінню його забудовою та забезпеченням державних та громадських інтересів у процесі забудови міст.

Обґрунтуванню ефективних заходів з містобудівного розвитку присвячено третій розділ. Приділено увагу допроектним науковим дослідженням, як основі обґрунтованості містобудівного розвитку, техніко-економічному обґрунтуванню містобудівних вирішень, місторегулювальній документації, роль генерального плану в управлінні розвитком міст, територіальній організації комерційної діяльності у міському середовищі та заходам з інженерної підготовки та захисту міських територій. Це пов'язано з тим, що слід на освоєваних територіях виявляти зони тектонічних розломів, де в наслідок збільшення сейсмічної інтенсивності та зміни фізико-механічних властивостей порід забороняється розміщення будинків і споруд без детальних досліджень. Тому при розробці проектів забудови міст і населених пунктів слід розробляти проекти захисту цих території від небажаних наслідків.

Всі розділи посібника достатньо ілюстровані. По тексту автор розкриває основні містобудівні поняття та терміни, наводить достатньо прикладів з вітчизняної та зарубіжної містобудівельної практики.

В кінці посібника наведено питання для самоконтролю студентів при вивченні дисципліни «Управління розвитком міст» та список літератури з 60 джерел.

Дана стаття подана не як рецензія, а як інформація для колег-викладачів вищих навчальних закладів України, які займаються підготовкою фахівців з

містобудування та міського будівництва і господарства, а також для науковців і практикуючих фахівців з даної проблематики.

Література

1. *Управління розвитком міст*: навчальний посібник / Є.Є. Ключниченко. – К.: КНУБА, 2015. –160 с.

Аннотация. Рассмотрено учебное пособие д.т.н., профессора Ключниченко Е.Е. «Управление развитием городов», изданный для студентов специальности «Городское строительство и хозяйство».

Ключевые слова: город, жилье, градостроительное развитие, градостроительные мероприятия, база развития города, государственное управление в сфере градостроительства, административное управление развитием города, градостроительные решения, градорегулирующая документация, генеральный план города.

Abstract. The article examines the book “The town development management” by the professor E. Klushnichenko, which was issued for the students of the “Urban engineering and services” department.

Key words: town, housing, town planning development, town planning arrangements, town development basis, state administration in the town planning field, administrative management of the town development, town planning decisions, town planning regulation documentation, town master plan.